

VELKÝ PÁTEK

1K 1,18-31

Kristus ukřižovaný

Stěžejním Pavlovým výrokem v tomto textu je: „*my kážeme Krista ukřižovaného*“ (v. 23). Nejznámějším křesťanským symbolem je bezesporu kříž. Vidíme ho na kostelech, církevních budovách, někteří jej nosí dokonce zavěšený na krku, na řetízků. Někomu to může připadat nevkusné – málo platné, kříž byl krutý popravčí nástroj. Je to jako kdyby někdo nosil na krku malou gilotinku nebo malé elektrické křesílko. Křesťané pak mohou být v podezření, že se morbidně vyžívají v utrpení, když zpívají o Kristových ranách, o Kristově krvi a vůbec o jeho mukách. Ale zde nejde o fascinaci utrpením či dokonce adoraci utrpení jako takového. Křesťané se sice upínají ke kříži, ale pouze k tomu jednomu jedinému, ke kříži Ježíše Krista.

Křesťané tedy neoslavují utrpení, ale Krista. Ovšem Krista *trpícího*. Věříme v Krista s důrazem na *toho ukřižovaného*. Naším vyznáním není Kristus jako vznešená idea, ani Kristus jako nadevše povznesený a ničím nedotknutelný Bůh. Křesťanský důraz je položen skutečně na *trpícího* Krista. Na Krista z masa a kostí, obnaženého s rozervaným tělem, bezmocně rozepjatého a spoutaného hřeby. Takovýto Kristus je středem naší naděje. Ap. Pavel odhaluje jádro křesťanské zvěsti právě v Kristu ukřižovaném.

Kříž – pohoršení a bláznovství

Tomu, jak jsme četli, neuměli nebo nechtěli porozumět Židé ani Řekové dob Pavlových. Pro Židy byla zvěst o ukřižovaném Kristu **pohoršením**. Oni očekávali Mesiáše – Záchrance. Ale podle jejich představ to měl být triumfující král, který nastolí Boží království. Tento však potupně visí na kříži jako zločinec. Podle nich Mesiáš rozhodně neměl takto skončit. Pro Židy ovšem hrálo roli i to, že Ježíš visí na dřevě. Podle SZ je zločinec pověšený na kůl nejen popraven lidmi, ale dokonce i zlořečený Bohem (viz Ga 3,13). Představa že odsouzený člověk, visící na dřevě by mohl být Spasitelem, Záchrancem, Vykupitelem, byla pro Židy naprosto nepřijatelná. Ne nadarmo volí Pavel slovo „pohoršení“. Představa ukřižovaného Mesiáše pro ně byla „skandalon“ - kámen úrazu, nesmírné pohoršení, urážka – prostě skandál.

Pro jemného a vytříbeného ducha řeckého myšlení ukřižovaný Spasitel nebyl pohoršením jako pro Židy. Pro ně to nebylo jablko sváru, něco, co by je zlostně zvedalo ze židli a proti čemu by měli potřebu brojit. Řekům to bylo jednoduše k smíchu. Pro ně to bylo **bláznovství**. Prostě hloupost, u které nemá smysl se dlouho zdržovat. Così z této řecké přezíravosti okusil sám Pavel, když v Athénách mluvil o Kristově vzkříšení. Filosofové, kteří mu naslouchali mu pak blahosklonně odvětili: „*Rádi si tě poslechneme, ale někdy jindy.*“

Tyto dvě reakce – militantní a blahosklonná (tedy. pohoršení a posměch) – to vzbuzuje zvěst o Kristově kříži dodnes. Někteří odpůrci křesťanství velice ostře napadají víru v Ježíše, jsou plní zloby a dávají jí také najevo (naštěstí většinou jen slovně). Pro jiné je zvěst kříže prostě hloupost nedůstojná toho, aby se jí vůbec zabývali. Nechává je lhostejnými – vždyť pro pohádky a mýty netřeba se vzrušovat.

Ale problémy s Kristem ukřižovaným měly dokonce i některé proudy samotného křesťanstva. Pro některé křesťany z rané církve (z prvních několika staletí), bylo nemyslitelné, aby se Bůh stal skutečným člověkem – tělem a krví, neřku-li aby Bůh v podobě člověka trpěl. To pro ně bylo naprosto nemyslitelné. Takovým byl heretický směr nazývaný *doketismus* – od slova „dokein – zdát se“. Ten tvrdil, že Ježíš – věčný Boží Syn – přijal pouze zdánlivé, ne skutečné tělo. A tudíž, že na kříži jen zdánlivě trpěl – to se jen lidem kolem něj zdálo, že měl tělo a že trpěl v těle. Ve skutečnosti prý byl Boží Syn lidským tělem a utrpením nedotčen. Přišlo jim nemyslitelné, aby Bůh byl spojen s něčím tak přízemním jako je lidské tělo, natož pak s něčím tak nechutným jako je lidské utrpení.

Ap. Pavel viděl jaký mají jeho posluchači problém přijmout poselství Kristova kříže, jaké je to pro ně pohoršení či bláznovství. Tady si mohl říci, jestli by nestálo za to to poselství nějak upravit, aby nebylo tak kontroverzní. Nějak se vyhnout tomu kříži, obejít ho, zamlčet ho. To však

neudělal. Znovu se k tomu vrací na zač. té 2. kap 1Kor: „*Rozhodl jsem se totiž, že mezi vámi nebudu znát nic než Ježíše Krista, a to Krista ukřižovaného*“ (2,2). Právě toho ukřižovaného! Proč? Protože věděl a sám na sobě prožil, že jedině Kristus a to ten ukřižovaný, je nadějí pro člověka. Pavel by jistě mohl mluvit o Kristu i jinak, nějak uhlaženěji: jaký to byl velký učitel, jak byl moudrý, jak měl rád lidi – což je jistě pravda. Ale těžiště Pavlova poselství leží v kříži Pána Ježíše.

Proč kříž?

Důležitou otázkou tu může být – jestli to všechno, co Kristus vytrpěl bylo skutečně nutné. Bible zcela zřetelně dává Kristovo utrpení a smrt do přímé souvislosti s lidským hříchem. V 1Pe 3,8 čteme: „*Kristus dal svůj život jednou provždy za hříchy, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu.*“ V 1J 2,2: „*On je smírnou obětí za naše hříchy, a nejenom za naše, ale za hříchy celého světa.*“ V Listu Ga se píše, že Kristus: „*sám sebe vydal za naše hříchy, aby nás vysvobodil z nynějšího zlého věku*“ (Ga 1,4), v listu Titovi: „*On (Kristus) se za nás obětoval, aby nás vykoupil ze všeho hříchu*“ (Tt 2,14). Je to jen krátký výčet biblických výroků. Všude zde je zřejmé, že Kristus trpěl za naše hříchy, aby nám mohly být odpuštěny, aby mohly být smazány, abychom z nich mohli být vysvobozeni.

Lidé se ale někdy ptají: A bylo to skutečně nutné. To, že jsou lidé hříšní, nedokonalí, slabí, to si uvědomuje leckdo. Někomu ale přijde jako příliš silná káva, že by někdo musel místo nás umírat, aby nám mohly být naše hříchy odpuštěny. Což to nešlo jinak? Proč Bůh prostě a jednoduše všem lidem neodpustí, když je tak milující? Vždyť z Bible je více než zřejmé, že miluje své pobloudilé a zatoulané lidstvo, že se s ním chce opět spojit, že nám všem chce odpustit. Tak proč to prostě neudělá? Proč do toho procesu odpuštění zatahuje smrt svého Syna. Vždyť i my sami, když naše děti provedou něco ošklivého, tak jim nakonec prostě odpustíme. Tak proč Bůh, který je přece mnohem větší ve své lásce a milosrdenství než člověk, toto žádá? To jsou závažné otázky. Nemohl Bůh jednat jinak? Nemohl prostě jen tak odpustit? Byl kříž nutný?

Kříž – spojení Boží spravedlnosti a lásky

Ten, kdo se ptá, zda Bůh nemohl prostě jen tak odpustit, zřejmě ještě úplně nepochopil závažnost a tragiku lidského **hříchu** a **velikost Boží svatosti**. Slovo hřích je pro současného Čecha v podstatě archaickým pojmem. Kolikrát jste slyšeli v poslední době třeba v TV o hříchu? Já myslím, že minimálně, pokud vůbec. Maximálně tak ještě v nějaké mazlivé podobě – hříšná vášeň po čokoládě nebo voňavé kávě. Moderní člověk neví nic o hříchu. Možná ví o své nedokonalosti, možná ví i o svých selháních v životě – je-li poctivý, ale biblický pojem hříchu je přeci jen ještě jiná kategorie.

Podle Bible je hřích nesmírnou katastrofou s nedozírnými následky pro člověka. Je to zásadní rozvrat, rozkol mezi člověkem a Bohem. Jedním z hlavních Božích atributů je jeho **svatost**. A hřích, tedy zlo, které člověk koná, je Bohu nesmírně odporné. Bůh nikdy nemůže mávnout rukou nad hříchy lidí. Ne snad proto, že by nechtěl, ale protože to není možné. Člověk, který nebyl svých hříchů zbaven, nemůže vstoupit do svaté Boží blízkosti. Bůh nesnese lidský hřích, ovšem ani hříšný člověk nenese blízkost Boží svatosti. Vzpomeňte jen na ty příběhy v Bibli, kdy se Bůh některým lidem aspoň trošičku zjevil, ukázal, dostali se do jeho blízkosti. Třeba Mojžíš. Pán Bůh mu řekl: „*Nemůžeš spatřit mou tvář, neboť člověk mě nesmí spatřit, má-li zůstat naživu ... Až tudy půjde moje sláva, postavím tě do skalní rozsedliny a zakryji tě svou dlaní, dokud nepřejdu. Až dlaně odtažnu, spatříš mě zezadu, ale mou tvář nespapří nikdo*“ (Ex 33,20.22-23). To je zvláštní příběh, že? Ale zřetelně ilustruje to, o čem mluvíme. Bůh se chtěl setkat s Mojžíšem velice blízce, ale v zájmu samotného Mojžíše, to nesmělo být až příliš blízko, protože by to Mojžíš nesnesl, nepřežil by to. Hříšný člověk není schopen vydržet sílu a žár Boží svatosti. Neobstojí před jeho pohledem. Nad hříchem nejde mávnout rukou, hřích musí být odstraněn, aby mohl člověk přijít až k Bohu, do jeho blízkosti.

K Božím atributům ovšem nepatří jen jeho svatost, která se nesnese se s jakýmkoli zlem, ale také jeho **láska**. Bůh nesmírně miluje člověka navzdory jeho hříchům. Když slyšíme o nějakém zločinci, možná se v nás zažehne plamen spravedlnosti a nesouhlasu s jeho jednáním. To je v pořádku. Pochybuji však, že se v nás zažehne také i plamen lásky k takovému člověku. U Boha je

však přítomno obojí ve zvláštní jednotě. Jeho svatý a rozhodný nesouhlas se vším zlým v člověku, které musí odsoudit a odmítnout. Ale zároveň i nesmírná láska ke každému člověku, k tomu více méně slušnému, ale i ke zločinci. Bůh nenávidí hřích, ale miluje hříšníka a chce mu pomoci. Jak mu ale pomoci? Jak to učinit, aby hřích byl odsouzen, zavržen a odstraněn, ale jeho nositel byl zachován? Vždyť nelze hřích oddělit od jeho nositele, od hříšníka, nelze zahubit vinu, aniž bychom s ní zároveň nezahubili viníka. Vždyť je to člověk, kdo je vinen. Vina na něm leží. Je s ní srostlý. Jak může spravedlivý Bůh zahladit hřích, který nenávidí, a přitom zachránit hříšníka, kterého miluje a po kterém touží?

Jsme zpět u Velkého pátku. Je to Kristův kříž, kde zvláštním, tajemným způsobem došlo k obojímu: jak k odsouzení hříšníka, tak zároveň k záchraně hříšníka. Záchrana člověku nepřišla z lidských sil a možností, přišla od Boha, který se stal člověkem. Kristus z nás sňal hřích, vzal jej na sebe a vynesl jej na kříž. Zde byl i s našimi hříchy přibit ke dřevu. Padlé hříšné lidství bylo odsouzeno a zavrženo na těle Ježíše – v té chvíli reprezentanta všeho lidstva. Ap. Pavel psal v listu Římanům: „*Jako oběť za hřích poslal (Bůh) svého vlastního Syna v těle, jako má hříšný člověk, aby na lidském těle odsoudil hřích*“ (Ř 8,3). Hřích člověka může být odsouzen pouze na člověku. Abychom to nemuseli být my, zastoupil nás všechny Ježíš svým vlastním tělem.

Kristův kříž je tedy zjevením jak Boží svatosti a spravedlnosti, tak nesmírné Boží lásky a dobroty. Hřích je odsouzen, ale hříšník je vysvobozen, neboť jiný jej v odsouzení zastoupil. A kdo jej zastoupil? Není to nikdo jiný, než sám Bůh přišlý v těle člověka. Bůh sám tedy soudí hřích a zároveň i zachraňuje člověka na sobě samém.

Může být vznesena otázka: A není to nespravedlivé, aby nevinný trpěl za hříchy lidí? Bylo by, kdyby to ten nevinný činil z donucení, nedobrovolně. Ježíš to ovšem učinil z lásky k nám, zcela dobrovolně, protože nás miloval.

Jiná otázka může být – a je to vůbec možné, aby byla přenesena něčí vina na někoho jiného – má vina na někoho jiného, který by za mou vinu strpěl odsouzení? Jak mohl Ježíš vzít na sebe mé hříchy? Jak k tomu došlo, to vysvětlit neumím. Bible říká, že k tomu došlo, že mé, naše hříchy byly vloženy na Ježíše a ten za ně zemřel smrtí, která patřila nám. A my jsme volní.

Kristův kříž – bláznovství a pohoršení, která zachraňuje

Připomněli jsme si, nesnadné bylo pro některé Pavlova posluchače přijetí zvěsti Kristova kříže. Židům to bylo pohoršení, Řekům pak bláznovství. Dobře to známe i my, když se snažíme zvěst kříže předávat dál. Pro některé lidi je tato zvěst nepřijatelná, protože je pro ně pokořující. Ono uznat a poznat, že jsem hříšník na smrt odsouzený, který zoufale potřebuje pomoc, je pokořující. Ale protože je to tak zoufalá potřeba, Pavel nemůže zvěst o Ježíši nějak upravovat lidskému vkusu. On věděl, že jedině Kristův kříž zachraňuje člověka – ta nepochopitelná, bláznivá a pobuřující událost Velkého pátku.

Stojíme dnes na počátku velikonočního třídenní. Máme asi své představy jak tyto svátky prožijeme. Kež zde nechybí vděčnost za Kristovo utrpení k záchraně světa i k záchraně naší. AMEN

6.4.2012 M. Žemlička